

MINISTER
PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

DUS-07-535-BS/08

CIĘSIŃSKI WARSZAWA SENATU

wpłynęło dn. 3.12.08.

nr 7023 podpisane

Warszawa, dnia 1 grudnia 2008 r.

Przewodniczący Senatu

3.12

3083 podpisane

**Pan
Bogdan Borusewicz
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej**

W odpowiedzi na przekazane przy piśmie z dnia 17 listopada 2008 r., znak: BPS/DSK-043-1072/08 oświadczenie senatora Krzysztofa Kwiatkowskiego, złożone podczas 21. posiedzenia Senatu RP w dniu 7 listopada 2008 r. w sprawie *składek wpłacanych przez ubezpieczonych do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, które w efekcie nie dają prawa do pozyskiwania świadczeń (problem pracujących emerytów)* pragnę uprzejmie wyjaśnić.

Kwestia obowiązku ubezpieczenia społecznego pracowników została uregulowana w ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74 z późn. zm.).

Art. 6 ustawy mówi, że obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym podlegają osoby fizyczne, które są pracownikami. W przypadku pracowników obowiązek ubezpieczenia istnieje bez względu na rodzaj umowy i wymiar czasu pracy. Z obowiązku tego nie zwalnia również praca wykonywana na podstawie umowy w dwóch lub więcej zakładach pracy. Przepis ten nie wyłącza z ubezpieczenia pracowników, którzy mają status emeryta lub rencisty.

Pragnę wyjaśnić, że obowiązek opłacania składki od wynagrodzenia za pracę od wszystkich pracowników jest wyrazem jednej z podstawowych zasad ubezpieczeń społecznych – solidaryzmu społecznego. Wszyscy pracownicy gromadzą środki w Funduszu Ubezpieczeń Społecznych na wypłatę świadczeń z tego Funduszu. Żaden pracownik nie może być zwolniony z tego obowiązku, mimo że nie wszyscy zatrudnieni w jednakowej przecież mierze skorzystają z tych funduszy, a są i tacy, którzy nigdy z nich nie skorzystają.

Należy również zauważyć, że do 1998 roku składki na ubezpieczenia społeczne pracowników opłacali w całości pracodawcy z własnych środków. Od 1999 roku składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe pokrywają pracodawca i pracownik; początkowo w częściach równych, później stopa procentowa składki na ubezpieczenie rentowe była - od 1 lipca 2007 r. - stopniowo obniżana i od 1 stycznia 2008 r. wynosi 6% podstawy wymiaru (w proporcjach, odpowiednio: 1,5% po stronie ubezpieczonego, a 4,5% po stronie płatnika składek).

Należy pamiętać, że w związku z wprowadzeniem od 1999 roku obciążenia pracowników częścią składek na ubezpieczenia, zostały wówczas podwyższone wszystkie wynagrodzenia pracownicze, tak aby potrącenia należnych od pracowników składek nie spowodowały zmniejszenia wypłat wynagrodzeń. Ubruttowienie objęło także wynagrodzenia zatrudnionych emerytów i rencistów.

Zasady wynagradzania pracowników nie przewidują stawek wynagrodzeń nie obejmujących składek na ubezpieczenia społeczne w części finansowanej przez pracownika. Sugerowane zwolnienie niektórych pracowników z obowiązku ubezpieczeń emerytalnego i rentowych oznaczałoby zwolnienie z obciążenia częścią składek wynagrodzeń tych pracowników i w konsekwencji – nieuzasadnionego zróżnicowania wynagrodzeń. Zgodnie bowiem z art. 78 Kodeksu pracy wynagrodzenie za pracę powinno odpowiadać rodzajom pracy i wymaganiom do niej kwalifikacjom z uwzględnieniem ilości i jakości pracy. Nie powinno być więc różnicowane z innych pozazawodowych względów. Ponadto wyłączenie emerytów i rencistów z ubezpieczenia mogłoby stwarzać zachętę dla pracodawcy do zatrudniania emerytów i rencistów w miejsce osób, za które należy odprowadzać składki, a co za tym idzie prowadzić do nieuzasadnionego zróżnicowania szans na rynku pracy.

W związku z wyrażonym poglądem, że osoby, które teraz są na emeryturze z puli składek nigdy nie skorzystają, pragnę poinformować, że z funduszu rentowego są finansowane – oprócz rent z tytułu niezdolności do pracy - także renty rodzinne przysługujące uprawnionym członkom rodziny w razie śmierci emeryta lub rencisty, dodatek do renty rodzinnej dla sieroty zupełnej, dodatek pielęgnacyjny przysługujący emerytowi po ukończeniu 75 lat, zasiłek pogrzebowy przysługujący zarówno w razie śmierci ubezpieczonego jak i emeryta i rencisty lub członka jego rodziny.

Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 . Nr 39, poz. 353, z późn. zm.) przewiduje możliwość podwyższenia emerytury dla osób, które mają już ustalone prawo do tego świadczenia. Świadczeniobiorca, który pracował po przejściu na emeryturę i osiągał korzystne zarobki,

może zgłosić wniosek o przeliczenie podstawy wymiaru świadczenia, z uwzględnieniem zarobków, które w całości lub w części uzyskał po przyznaniu emerytury o ile wskaźnik wysokości przeliczonej podstawy wymiaru będzie wyższy od poprzednio obliczonego. Nie muszą wykazywać wyższych zarobków osoby, które po przyznaniu emerytury nie pobrały jej wskutek zawieszenia prawa do tego świadczenia. Bez konieczności posiadania wyższego wskaźnika wysokości podstawy wymiaru niż ustalony poprzednio zostanie przeliczona podstawa wymiaru świadczenia, przysługującego emerytowi, który do ustalenia podstawy wymiaru wskaże zarobki z okresu przypadającego w całości po przyznaniu emerytury. Emeryt, który wykonuje pracę zarobkową i z tego tytułu podlega obowiązkowi ubezpieczenia emerytalnego i rentowych, może zgłosić wniosek o ponowne ustalenie wysokości świadczenia poprzez doliczenie nieuwzględnionych dotychczas okresów składkowych i nieskładkowych.

Należy zaznaczyć, że obowiązkowe ubezpieczenie emerytów i rencistów nie jest nową zasadą, ale powtórzeniem wcześniejszych uregulowań. Uchylona ustawa z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych przewidywała w art. 4 ust. 1, że ubezpieczeniu społecznemu podlegają wszyscy pracownicy. Zatem już w świetle poprzednio obowiązujących przepisów za emeryta i rencistę, będącego jednocześnie pracownikiem pracodawca obowiązany był opłacać składkę na ubezpieczenie społeczne.

Poruszane kwestie były przedmiotem oceny Trybunału Konstytucyjnego, który wielokrotnie wyjaśniał, że nie naruszają one zasad określonych w art. 2 i 32 Konstytucji.

W ocenie Trybunału Konstytucyjnego (wyrok z dnia 4 grudnia 2000 r. K 9/2000) obowiązkowe ubezpieczenie emerytów i rencistów kontynuujących określoną aktywność zawodową, usprawiedliwia także konieczność realizacji konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego. Zapewnienie wszystkim emerytom należnych świadczeń, wypracowanych w systemie ubezpieczeń społecznych opartym na międzypokoleniowym porozumieniu powoduje, że utrzymanie równowagi finansowej FUS ma doniosłe znaczenie dla stabilności obecnego systemu. Cechą charakterystyczną ubezpieczenia społecznego jest rozłożenie ciężaru świadczeń na szerszą zbiorowość osób objętych jego zakresem.

Usprawiedliwione jest zatem nałożenie obowiązku ubezpieczenia nawet w sytuacji, gdy dalsze opłacanie składek nie zawsze znajdzie w pełni odzwierciedlenie w zwiększonej wysokości przysługującego świadczenia. Trybunał wskazał też, że nie ma powodu dla którego osiągnięcie wieku emerytalnego i pobieranie świadczeń miałyby rodzić przywileje na rynku pracy, naruszając zasady równej konkurencji na tym rynku.

Dążenie do zapewnienia wszystkim jednakowego dostępu do miejsc pracy może uzasadniać egzekwowanie takich samych warunków zatrudnienia również w stosunku do osób mających już ustalone prawo do emerytury lub renty.

Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego regulacja nakładająca obowiązek ubezpieczenia emerytów i rencistów prowadzących działalność zarobkową w ramach określonego stosunku prawnego niewątpliwie skutkuje równomiernym obciążeniem finansowym pracodawców, a tym samym stwarza potencjalnym pracownikom równe szanse zatrudnienia. Z tego punktu widzenia stanowi realizację zasady sprawiedliwości społecznej.

Odpowiedzi w kwestiach dotyczących zasad opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne udzieli minister właściwy do spraw zdrowia, któremu przekazano kopię wystąpienia Pana Senatora.

MINISTER
Jolanta Fedak